

Anna Maria Pluskota

Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, kazmierska3@gmail.com

Wpływ wolności gospodarczej na korupcję na przykładzie wybranych państw europejskich

Streszczenie: Celem niniejszego badania jest ustalenie relacji między wybranym wskaźnikiem korupcji a miernikami wolności gospodarczej państwa. Przeanalizowano wielkość korelacji dla wybranych wskaźników wolności gospodarczej ze wskaźnikiem korupcji. Zbudowano również panelowe modele ekonometryczne dla wybranych państw europejskich. Analiza statystyczna i ekonometryczna wykazała, że zwiększenie wolności gospodarczej powoduje ograniczenie korupcji w analizowanej grupie państw. Na przykładzie Polski zauważono większe ograniczenie skali korupcji wynikające ze wzrostu swobód gospodarczych na tle innych państw.

Słowa kluczowe: korupcja, wolność gospodarcza, kulturowe przyczyny korupcji

JEL: D73

1. Wstęp

Słowo „korupcja” pochodzi od łacińskiego *corruption*, które oznacza zepsucie. Zjawisko to wydaje się być ponadczasowe, a walka z nim była toczona już w starożytnej Grecji (Walczak-Duraj, 2010: 264). Korupcja wpływa na funkcjonowanie gospodarki, regulacje prawne oraz życie polityczne w państwach nią skażonych. Korupcja definiowana jest różnorodnie ze względu na szeroki zakres wpływu zjawiska obecnego w nowych formach w różnych aspektach życia.

Najszerzej korupcję ujmuje się jako wykorzystanie stanowiska publicznego do celów prywatnych (Tanzi, 1998: 8). W tak zdefiniowanym pojęciu korupcji kładzie się nacisk na nieprawidłowości i zaniedbania wynikające z działań osób zajmujących publiczne stanowiska, dla których prywatne zyski są ważniejsze niż dobro obywateli. Ujęcie socjologiczne definicji wskazuje na roszczenia praw skorumpowanych obywateli do rozdysponowywania dobrem publicznym z powodów kulturowych, społecznych i moralnych (Dobel, 1978: 958–959). Definicje te jednak są połowiczne, gdyż korupcja dotyczy tak samo sektor publiczny, jak i prywatny (Nowak, 2008: 4). Szeroką definicję korupcji zamieszczono w cywilnoprawnej konwencji o korupcji ogłoszonej w Strasburgu 4 listopada 1999 roku, która brzmi następująco: „korupcją jest żądanie, proponowanie, wręczenie lub przyjmowanie, bezpośrednio lub pośrednio, łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonywanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnicę”¹. Definicja ta podkreśla negatywny wpływ korupcji na ład społeczny i gospodarczy, a także jej godzenie w zasady demokracji.

Rodzajów korupcji jest wiele ze względu na szeroki zakres stref, których ona dotyczy. Wyróżnia się korupcję administracyjną związaną z korupcyjnymi działaniami w zakresie administracji państwowej, korupcję gospodarczą polegającą na przekupstwie prowadzonym pod pozorem legalnych operacji gospodarczych lub finansowych, korupcję polityczną sprowadzającą się do nepotyzmu i płatnej protekcji (Walczak-Duraj, 2010: 267). W sferze prywatnej charakterystyczna jest korupcja informacyjna związana ze sprzedażą przez prywatne jednostki informacji lub doprowadzeniem do zмовy, które mogą narazić interesariuszy na straty (Stachowicz-Stanusch, Sworowska, 2012: 120).

Poniższa praca ma na celu wskazanie związku wolności gospodarczej ze skorumpowaniem w danym kraju. Zaprezentowane zostały dotychczasowe wnioski z badań nad relacją korupcji i wolności gospodarczych. Następnie opisano hipotezy związane z relacją korupcji z wybranymi wskaźnikami swobód gospodarczych,

¹ Cywilnoprawna konwencja o korupcji sporządzona w Strasburgu dnia 4 listopada 1999 r. (Dz.U. nr 244, poz. 2443).

po czym zweryfikowano je empirycznie w badaniu statystycznym i ekonometrycznym. Dodatkowo przeprowadzono dyskusję dotyczącą przyczyn uzyskanych wyników w badaniu statystycznym i ekonometrycznym.

2. Wolność gospodarcza a korupcja

Wolność gospodarcza została trafnie zdefiniowana przez Berggrena (2003: 194) jako zdolność gospodarki do bycia gospodarką rynkową, tzn. wskazano skalę, w jakiej możliwe jest zawieranie umów opartych na dobrowolności w ramach stabilnego i przewidywalnego prawa uznającego własność prywatną oraz interwencjonizmem państwowym w ograniczonym stopniu. Zatem wolność gospodarcza zależy od czynników regulujących wolnorynkowość gospodarki. Są to głównie regulacje prawne dotyczące handlu i własności prywatnej, ale również prawo regulujące zakres możliwych interwencji instytucji państwowych w funkcjonowanie rynku. Poza kwestią prawną istotna jest jakość instytucji, które powinny strzec działania społeczeństwa zgodnie z ustalonym w danym kraju prawem. Jeśli instytucje skażone są korupcją, istnieje wysokie ryzyko, iż wolności gospodarcze obywateli w danym kraju nie są przestrzegane.

W literaturze występują badania wskazujące głównie na pozytywną dla gospodarki i społeczeństwa relację wolności gospodarki z korupcją, czyli większa wolność gospodarcza wiąże się z niższą korupcją (Pieroni, d'Agostino, 2012: 54–72 lub De Jong, Bogmans, 2011: 385–398). Szczególnie należy zwrócić uwagę na badania Pieroniego i d'Agostino (2012: 54–72) przeprowadzone na podstawie panelowych modeli ekonometrycznych z wykorzystaniem różnych mierników swobód ekonomicznych społeczeństwa, które wskazały jednoznacznie, iż państwa zwalczające korupcję powinny przestrzegać praw własności i swobód w prowadzeniu biznesu obywateli. Heckelman i Powell (2010: 354) wskazują, że w sytuacji niskiego poziomu wolności gospodarczej prezentowanej przez przedstawicieli władzy, przedsiębiorcy będą wykorzystywać łapówki w celu obejścia uciążliwych przepisów. „Wolne społeczeństwo ma większy potencjał w wykorzystywaniu wiedzy niż pojedynczy człowiek” (von Hayek, 1960: 44). Wolne społeczeństwo cechuje się wolnością gospodarczą. Działania korupcyjne urzędników państwowych, którzy przekładają prywatny zysk nad interes społeczeństwa, mogą ograniczać wolność gospodarczą.

Heckelman i Powell (2010: 351–378) wskazują, iż w przypadku państw o stosunkowo niskiej wolności gospodarczej korupcja może wręcz poprawić efektywność procesów gospodarczych. Jednakże w tej sytuacji korzyści płynące z korupcji maleją w raz ze wzrostem wolności gospodarczej. Dodatkowo powyżsi autorzy wyszczególnili dwa czynniki zwiększające wolność gospodarczą, a prowadzące do szybkiego zaniku korzystnych efektów wynikających z korupcji. Są to zmniejszające się rozmiary administracji rządowej oraz kurczące się zakresy regulacji

państwowej. Pozytywny wpływ skorumpowania społeczeństwa na rozwój gospodarczy jest możliwy przez unikanie dzięki korupcji nieefektywnych regulacji prawnych ograniczających możliwość zawierania transakcji.

Kolejny rozdział zawiera hipotezy badawcze dotyczące zagadnienia wpływu wolności gospodarczej na korupcję. Wskazana została również wartość dodana przeprowadzonych badań polegających na użyciu wskaźnika inflacji jako zmiennej objaśniającej kształtowanie się wskaźnika korupcji oraz wskazanie wpływu zwiększenia swobody ekonomicznej na wskaźnik korupcji dla przypadku gospodarki polskiej.

3. Hipotezy i ich empiryczna weryfikacja

Weryfikacji poddano hipotezy analizowane już w literaturze, jednak nie były dotychczas przeprowadzane badania dotyczące państw europejskich z uwzględnieniem wyników dla Polski za pomocą zmiennej binarnej. Artykuł wypełnia lukę w literaturze dotyczącej badań nad korupcją w Polsce, ponieważ przedstawia wpływ wybranych zmiennych objaśniających na miernik korupcji dla Polski na tle wyników dla wybranych państw europejskich.

W badaniu podjęto weryfikacji następujące hipotezy: wzrost wolności ekonomicznej powoduje zmniejszanie się korupcji. Hipoteza ta była weryfikowana w literaturze (np. Pieroni, d'Agostino, 2012: 54–72) za pomocą badania na danych panelowych z użyciem mierników percepcji wolności ekonomicznej i została potwierdzona. Oczekuje się, iż dla danych analizowanych poniżej uzyska się potwierdzenie tej hipotezy. Wynik uzyskany dla Polski powinien wskazywać na silniejszy pozytywny efekt w walce z korupcją na skutek zwiększania wolności gospodarczej. Polska w porównaniu z krajami europejskimi boryka się z problemem korupcji. Wskazuje na to średnia wartość wskaźnika korupcji dla wybranych 27 państw Europy – w latach 1999–2014 to 64,8 pkt, zaś średnia dla Polski to 45,6 pkt. Dlatego zwiększenie swobody gospodarczej w Polsce powinno skutkować większą redukcją korupcji w porównaniu do średniej wielkości dla wybranych 27 państw europejskich.

Hipoteza uzupełniająca brzmi następująco: wolności w zakresie systemu fiskalnego, handlu, praw własności i wolność działalności gospodarczej również wpływają znacząco na obniżenie korupcji w państwach europejskich. Przesłankami do przyjęcia tych hipotez są przede wszystkim czynniki korupcji wynikające ze złego prawa i kultury społeczeństwa. Nieprecyzyjna regulacja prawna daje dużą władzę urzędnikom państwowym, którzy za przyzwoleniem społecznym żądają łapówek za wydanie pozytywnej decyzji urzędniczej lub zezwolenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej. Zwiększenie swobody obywateli w zakresie praw własności, handlu czy systemu fiskalnego powinno powodować znaczną redukcję korupcji w Polsce. Hipoteza ta była weryfikowana w literaturze i została również potwierdzona (Pieroni, d'Agostino, 2012: 54–72).

Unikalność badania polega także na uwzględnieniu w modelu panelowym, poza wskaźnikiem PKB p.c., również miernika inflacji. Zgodnie z badaniami panelowymi opublikowanymi w literaturze wzrost inflacji jest czynnikiem generującym korupcję (Braun, di Tella, 2004: 77–100). Jak podaje Paldam (2002: 221), wzrost poziomu cen z powodu podwyższenia podaży pieniądza doprowadza do erozji moralnej, która przyczynia się do nieetycznych zachowań (w tym korupcji). Wskaźnik inflacji jest istotnym miernikiem, na podstawie którego można ocenić stabilność sytuacji ekonomicznej danego kraju, zatem uwzględnienie go w modelu panelowym opisującym zmienność korupcji powinno podnieść jakość tego modelu. Wpływ PKB p.c. na korupcję został również potwierdzony w badaniach (np. Braun, di Tella, 2004: 92).

W poniższym badaniu nad wpływem wybranych czynników na wielkość korupcji w państwach europejskich uwzględniono następujące dane:

- 1) wskaźnik percepcji korupcji (źródło: *Transparency International*) – kompleksowy wskaźnik opierający się na badaniach dotyczących korupcji w danym państwie. Określa on stopień percepcji korupcji w sektorze publicznym. Przybiera wartość w skali od 0 (państwo całkowicie skorumpowane) do 100 (państwo wolne od korupcji). Jest to indeks złożony z wiarygodnych danych dotyczących badań ankietowych, jednakże należy podkreślić, iż jest to miara korupcji przybliżająca jedynie skalę skorumpowania społeczeństwa, a nie wskazująca jednoznacznie i precyzyjnie, ile jest korupcji w danym państwie. Wskaźnik jest powszechnie wykorzystywany w badaniach dotyczących korupcji (np. Svensson, 2005, 28).
- 2) wskaźnik inflacji (źródło: Bank Światowy, wyrażony w %) – wzrost przeciętnego poziomu cen wyrobów i usług konsumpcyjnych.
- 3) PKB p.c. (źródło: Bank Światowy) – Produkt Krajowy Brutto na osobę urealniony na 2005 rok podany jest w walucie USD dla każdego państwa.
- 4) wskaźniki mierzące wolność ekonomiczną (skala od 0 do 100), które wskazują, w jakim stopniu każdy człowiek może kontrolować swoją pracę i własność w danym państwie. Wartości wskaźników są podawane dla 10 różnych kategorii. Miary tworzy się w oparciu o analizę kilkudziesięciu wskaźników gospodarczych pochodzących z różnych źródeł, m.in. fundacja Heritage wykorzystuje dane udostępniane przez państwowe banki, Bank Światowy, czy instytucje takie jak Economist Intelligence Unit. W badaniu uwzględniono następujące 5 kategorii:
 - wolność ekonomiczna (źródło: Heritage) – wskaźnik odzwierciedlający wolność gospodarczą na podstawie 10 czynników (w tym: praw własności, wolności fiskalnej, wydatków rządowych i wolności handlu). Indeks stanowi średnią arytmetyczną z 10 analizowanych czynników;
 - prawa własności (źródło: Heritage) – mierzy, w jakim stopniu przepisy danego państwa zabezpieczają prawo własności prywatnej i czy władza państwowa je egzekwuje;

- wolność fiskalna (źródło: Heritage) – miara obciążenia podatkowego społeczeństwa;
- wolność działalności gospodarczej (źródło: Heritage) – miara zdolności do prowadzenia biznesu zgodnie z regulacjami prawnymi obowiązującymi w danym kraju;
- wolność handlu (źródło: Heritage) – miernik barier taryfowych i pozataryfowych w handlu danego kraju.

Dane użyte w badaniu obejmują 27 wybranych państw europejskich w okresie od 1999 roku do 2014 roku. Są to dane o częstotliwości rocznej. Wyboru państw dokonano pod względem dostępności wymaganych danych makroekonomicznych i wskaźników w wybranym okresie.

Tabela 1. Wykaz państw biorących udział w badaniu

Austria	Grecja	Polska
Bułgaria	Węgry	Portugalia
Chorwacja	Islandia	Rumunia
Czechy	Irlandia	Słowacja
Dania	Włochy	Słowenia
Estonia	Łotwa	Hiszpania
Finlandia	Litwa	Szwecja
Francja	Holandia	Szwajcaria
Niemcy	Norwegia	Wielka Brytania

Źródło: opracowanie własne

Weryfikację hipotez rozpoczęto od analizy statystycznej wybranych zmiennych. Wskaźnik percepcji korupcji w bazie danych panelowych w latach 1999–2014 waha się w przedziale od 26 pkt przypisanych Rumunii w 2002 r. do 100 pkt przypisanych Danii w 1999 r i Finlandia w 2000 r. Rumunia osiągała również najwyższy wskaźnik inflacji w badanym okresie, w 1999 r. było to 45,8%. Analizując zmianę urealnionych wartości PKB p.c., należy zaznaczyć, iż średnia wartość tego miernika dla 27 państw w latach 1999–2014 wyniosła 755,79 USD, zatem średnio realny PKB p.c. wzrósł o 755,79 USD w analizowanym okresie. Do badania wytypowano 5 wskaźników mierzących wolność ekonomiczną i jej aspekty. Średnia wartość wskaźnika wolności ekonomicznej wyniosła 67,8 pkt, praw własności – 70,5 pkt, wolności fiskalnej – 62,6 pkt, wolności działalności gospodarczej – 76,9 pkt, zaś wolności handlu – 82,1 pkt. Wszystkie te wskaźniki przyjmują wartości od 0 do 100 pkt, zatem najmniej wolności odnotowano średnio w sferze gospodarki fiskalnej, zaś najwięcej średnio wolności było w sferze handlu.

Tabela 2. Statystyki opisowe

Zmienna	Średnia	Odch.stand.	Minimalna	Maksymalna
Wsk. percepcji korupcji	64,8634	20,5914	26,0000	100,000
Wskaźnik inflacji	3,21146	4,24450	-4,47994	45,8038
Δ PKB p.c. realne	755,793	1304,21	-4237,28	5779,13
Wolność ekonomiczna	67,7847	7,20583	46,2000	82,6000
Prawa własności	70,4514	19,8010	30,0000	95,0000
Wolność fiskalna	62,6449	14,8454	29,8000	94,0000
Wolność działalności gospodarczej	76,954	10,822	53,700	100,00
Wolność handlu	82,1007	6,46537	46,8000	90,0000

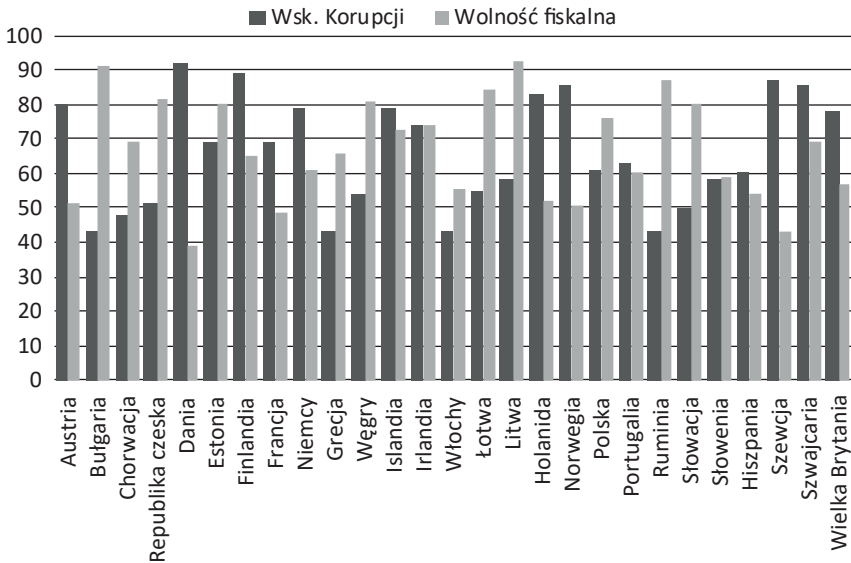
Źródło: opracowanie własne

Analiza korelacji dostarcza interesujących wniosków dotyczących współzależności między wskaźnikiem percepcji korupcji a wybranymi wskaźnikami wolności ekonomicznej. Korelacja między miernikiem korupcji a wolności ekonomicznej wskazuje na istotną zależność między nimi, co potwierdził test na istotność współczynników korelacji (w tabeli 3 umieszczono p-value dla tego testu). Wraz ze wzrostem wskaźnika wolności ekonomicznej, wzrasta wskaźnik percepcji korupcji. Silną dodatnią korelację z miernikiem korupcji ma również miernik praw własności oraz wolność działalności gospodarczej. Interesująca korelacja istnieje między wskaźnikiem percepcji korupcji a wolności fiskalnej, ponieważ ma ujemną wartość. Oznacza to, że wraz ze zmniejszeniem obciążeń fiskalnych zwiększa się korupcja. Zależność ta wiąże się z tym, iż państwa o niskim poziomie korupcji cechują się znacznymi obciążeniami podatkowymi (rys. 1).

Tabela 3. Współczynniki korelacji

	Wsk. percepcji korupcji
Wolność ekonomiczna	0,6858 (0,0000)
Prawa własności	0,8900 (0,0000)
Wolność fiskalna	-0,5300 (0,0000)
Wolność działalności gospodarczej	0,5945 (0,0000)
Wolność handlu	0,2804 (0,0000)

Źródło: opracowanie własne. W nawiasach umieszczono p-value dla testu na istotność współczynników korelacji

Rysunek 1. Wskaźnik percepcji korupcji i wolności fiskalnej w 2014 roku dla wybranych państw

Źródło: opracowanie własne

Analizę ekonometryczną rozpoczęto od ustalenia wzoru dla modelu panelowego objaśniającego zmienność wskaźnika percepcji korupcji. Model ten weryfikuje hipotezy postawione przed rozpoczęciem badań empirycznych, zatem zawiera w zmiennej objaśniającej wskaźniki mierzące wolność ekonomiczną państwa oraz zmienną binarną (która przyjmuje wartość 1 dla danych dotyczących Polski) pomnożoną przez wskaźnik wolności ekonomicznej. Wzór nr 1 zamieszczono poniżej:

$$WK_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 INF_{it} + \beta_2 \Delta PKB_{pc_{it}} + \beta_3 WW_{it} + \beta_4 (ZJ * WW)_{it} + \varepsilon_{it}, \quad (1)$$

gdzie:

WK – wskaźnik percepcji korupcji,

INF – wskaźnik inflacji cen i usług konsumpcyjnych,

$PKB_{p.c.}$ – produkt krajowy brutto per capita (realny),

WW – wybrany wskaźnik mierzący wolności ekonomiczną,

$ZJ \cdot WW$ – przy użyciu zmiennej binarnej przyjmującej wartość 1 dla danych z Polski; utworzono tę zmienną poprzez pomnożenie zmiennej 0–1 z wybranym wskaźnikiem wolności ekonomicznej. Zatem zmienna $ZJ \cdot WW$ będzie korygowała reakcję na zmianę współczynników wolności dla Polski, czyli będzie wskazywała zmianę współczynnika kierunkowego dla danej zmiennej dla Polski.

Tabela 4. Modele opisujące korupcję

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
const	29,0382***	53,5935***	52,6649***	56,1124***	72,0754***
wskaźnik inflacji	-0,114679*	-0,131298*	-0,263712***	-0,218111***	-0,295984***
d_PKB p.c. realne	0,0003713**	0,0003379**	0,000388713**	0,0003188*	0,000364517**
wolność gospodarcza	0,459341***				
wolność fiskalna		0,132992***			
prawa własności			0,185551***		
wolność handlu				0,0724277*	
wolność działalności gospodarczej					-0,0766038***
ZJ x wolność gospodarcza	2,04495***				
ZJ x wolność fiskalna		1,19834***			
ZJ x prawa własności			-0,135421		
ZJ x wolność handlu				1,07083***	
ZJ x wolność działalności gospodarczej					-0,254448
wsp. determinacji R2	0,965528	0,963451	0,959690	0,962806	0,959121
test na zróżnicowanie wyrazu wolnego w grupach (F)	187,787 (0,0000)	212,726 (0,0000)	53,372 (0,0000)	282,629 (0,0000)	184,995 (0,0000)
test J-B (p-value)	4,78347 (0,0914711)	2,41543 (0,29888)	3,57924 (0,167023)	5,51412 (0,0634781)	6,51394 (0,038505)

W tabeli podano poziomy istotności dla parametrów: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

Źródło: opracowanie własne

W tabeli 4 zamieszczono wyniki dla modeli panelowych objaśniających zmienność wskaźnika percepcji korupcji. Są to modele panelowe z efektami sta-

łymi, ponieważ występują różnice między poziomami korupcji w analizowanych państwach. Na poprawność zastosowania tego modelowania wskazują wnioski z testu na zróżnicowanie wyrazu wolnego w grupach. Należy podkreślić, iż analizowany wskaźnik percepcji korupcji jest miernikiem postrzegania skorumpowania w państwie, dlatego porównanie różnic tego miernika między państwami jest prostsze od analizowania jego zmian w czasie. Wszystkie modele cechują się wysoką wartością współczynnika determinacji, co oznacza bardzo wysoki stopień wyjaśniania zmienności zmiennej objaśnianej przez model. Test Jarque-Bera wskazuje, iż modele mają rozkład normalny składnika resztowego (poza modelem 5) przy 5% poziomie istotności (wartość krytyczna wynosi 5,991).

Wskaźnik inflacji we wszystkich modelach cechuje się ujemnym wpływem na wielkość korupcji, co jest zgodne z dotychczasowymi badaniami (np. Braun, di Tella, 2004: 77–100 lub Paldam, 2002: 215–240). Wzrost zmiany realnego PKB p.c. o 1 000 USD powoduje wzrost wskaźnika percepcji korupcji o 0,3 pkt *ceteris paribus* (podobne wyniki osiągnęli Braun, di Tella, 2004: 77–100). Wartości współczynników przy zmiennych mierzących wolności gospodarcze są dodatnie, co wskazuje na potwierdzenie hipotezy o wpływie zwiększenia swobód gospodarczych na ograniczenie korupcji. Jedynie współczynnik przy zmiennej wolność działalności gospodarczej przyjmuje wartość ujemną, wskazując na negatywny wpływ zwiększenia swobody w prowadzeniu biznesu na wielkość korupcji. Jest to jednak wielkość uzyskiwana również w poprzednich badaniach, np. Pieroni i d'Agostino (2012: 54–72) wskazują, iż w przypadku państw mniej rozwiniętych gospodarczo znaczna wolność biznesu może przynieść więcej korupcji. Modele 1, 2 i 4 potwierdzają hipotezę, iż w przypadku polskiej gospodarki zwiększenie swobód w zakresie wolności gospodarczej, fiskalnej i handlu skutkuje znacznie większym ograniczeniem korupcji, ponieważ zmiany współczynnika kierunkowego są istotne statystycznie. Współczynnik dla zmiennej korygującej współczynnik kierunkowy wolności gospodarczej dla Polski (zmienna w tabeli 4: ZJ x wolność gospodarcza) wynosi 2,04 pkt, zaś wzrost wskaźnika wolności gospodarczej o 1 pkt powoduje zmniejszenie się korupcji o jedynie 0,4 pkt. Badania wykazały, iż zmiany współczynników kierunkowych wpływu mierników wolności ekonomicznej na korupcję w przypadku Polski są istotne. Polska dzięki zwiększeniu swobód prowadzenia biznesu w gospodarce może w znacznym stopniu ograniczyć korupcję.

4. Wnioski

Korupcja jako zjawisko społeczne wiąże się z kulturowymi aspektami życia w danym kraju, lecz również ze sferą gospodarczą. Korupcja jest jednocześnie uzależniona od obszaru społecznego i ekonomicznego. O ile walka z korupcją w sfe-

rze społecznej wydaje się być trudna, o tyle okazuje się, iż interesujące wyniki dają zmiany zachodzące w sferze gospodarczej. Stymulując w odpowiedni sposób zmiany w gospodarce, możliwe jest skuteczne zwalczanie korupcji.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami dotyczącymi wybranych państw europejskich zwiększenie swobód gospodarczych pozytywnie wpływa na walkę ze skorumpowaniem. Polska jako kraj borykający się z problemem korupcji w szczególności powinna zwiększać swobody gospodarcze, ponieważ jest to skuteczna metoda walki z korupcją. Zatem polskie władze powinny zmienić prawo gospodarcze w celu zwiększenia swobód gospodarczych obywateli, co powinno skutkować obniżeniem skorumpowania społeczeństwa. Co więcej, Polska jako rozwijająca się gospodarka osiąga ponadprzeciętne korzyści wynikające z ograniczania korupcji. Istotny wydaje się być również aspekt doprecyzowania prawa gospodarczego i jego uproszczenia. Jak wskazuje Walczak-Duraj (2010: 268), nieprecyzyjne prawo sprzyja dowolności w podejmowaniu decyzji urzędniczych, a więc i korupcji. Szczególnie istotne jest przejrzyste prawo fiskalne, które nie powinno dawać możliwości różnorodnych jego interpretacji przez urzędników państwowych.

Należy podkreślić, iż problem korupcji znacznie wpływa na gospodarkę słabiej rozwiniętą. Szczególnie istotne zmiany w gospodarce odczuwają te państwa rozwijające się, które skutecznie walczą z korupcją. Korzyści wynikające ze zwalczania korupcji przyrastają w coraz mniejszym stopniu wraz z osiąganiem wyższych not wskaźnika percepcji korupcji przez dane państwo.

Bibliografia

- Braun M., Tella R. di (2004), *Inflation, inflation variability and corruption*, „Economics and Politics”, no. 16, s. 77–100.
- Berggren N. (2003), *The Benefits of Economic Freedom*, „The Independent Review”, no. 8(2), s. 193–211.
- Dobel P. (1978), *The Corruption of the State*, „American Economic Science Review”, no. 72.
- De Jong E., Bogmans C. (2011), *Does Corruption Discourage International Trade?*, „European Journal of Political Economy”, no. 27, s. 385–398.
- Hayek F. von (1960), *Konstytucja wolności*, PWN, Warszawa.
- Heckelman J.C., Powell B. (2010), *Corruption and the Institutional Environment for Growth*, „Comparative Economic Studies”, vol. 52, no. 3, s. 351–378.
- Nowak C. (2008), *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Paldam M. (2002), *The Cross Country Pattern of Corruption: Economics, Culture and Seesaw Dynamic*, „European Journal of Political Economy”, no. 18(2), s. 215–240.
- Pieroni L., d'Agostino G. (2012), *Corruption and the effects of economic freedom*, „European Journal of Political Economy”, no. 29, s. 54–72.
- Tanzi V. (1998), *Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures*, IMF Working Paper.

- Stachowicz-Stanusch A., Sworowska A. (2012), *Oblicza korupcji: formy i typy zachowań*, „Organizacja i Zarządzanie”, nr 1, s. 119–133.
- Svensson J. (2005), *Eight questions about corruption*, „Jurnal of Economic Perspectives”, vol. 19, no. 3, s. 19–42.
- Walczak-Duraj D. (2010), *Socjologia dla ekonomistów*, PWE, Warszawa.

Źródła

- Cywilnoprawna konwencja o korupcji sporządzona w Strasburgu dnia 4 listopada 1999 r. (Dz.U. nr 244, poz. 2443).
- http://www.transparency.org/country/#RUS_PublicOpinion [dostęp: 9.12.2016].
- https://www.nbportal.pl/wiedza/artykuly/na-poczatek/wskazniki_wolnosc_gospodarczej [dostęp: 9.12.2016].

The impact of culture and economic freedom for corruption based on selected European countries

Abstract: The aim of this study is relationship between the selected index of corruption and measures of economic freedom of the state. I analyzed the size of the correlation between selected indicators of economic freedom and index of corruption. I also build panel econometric models. Statistical and econometric analysis showed that increasing economic freedom reduces corruption in the analyzed group of countries. For Poland example has noticed a greater reduction in the scale of corruption arising from the growth of economic freedoms compared to other countries.

Keywords: corruption, economic freedom, cultural causes of corruption

JEL: D73

	<p>© by the author, licensee Łódź University – Łódź University Press, Łódź, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY (http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/)</p>
	<p>Received: 2016-11-11; verified: 2016-12-13. Accepted: 2017-02-15</p>